

Pahernikov sklad

Maks SUŠEK*

Izvleček:

Sušek, M.: Pahernikov sklad. Gozdarski vestnik 63/2005, št. 10. V slovenščini, cit. lit 1.

Avtor predstavi gozdove Pahernikovega sklada, njihov razvoj, dosedanje gospodarjenje in naloge v prihodnje. Predstavi tudi pomen Franja Pahernika in namene njegovega sklada.

Ključne besede: Franjo Pahernik, Pahernikov sklad, sonaravnost, štipendiranje, Pohorje, Radlje

Živimo v času, ko so vse vrednote na veliki preizkušnji. Ze v relativno kratkem časovnem obdobju doživljamo spremembe, ki so dodobra načele naš vsakdanjik. Zato je ustanovitev Pahernikovega sklada izjemno dejanje gospe Vide Ribnikar in je neke vrste alegorija daru, ki ga je človek v jedru svoje človečnosti sposoben udejanjiti.

so do tedaj še ohranjeni bukovi gozdovi doživeli katastrofalne posege. Nastale so obširne smrekove monokulture.

Z izgradnjo Koroške železnice (1863) je les dobival večjo tržno vrednost, kar pa je vplivalo na prevrednotenje kmetij, ki so imele slabše pogoje za kmetovanje in to predvsem tistih v višjih legah.

Ing. Franju Paherniku, pionirju sonaravnega gozdarjenja v Dravski dolini, v spomin

1 KRATKA PREDSTAVITEV PAHERNIKOVH GOZDOV

Pahernikovi gozdovi ležijo na osrednjem delu severnega pobočja Pohorja, ki je prve večje spremembe doživelo šele v trinajstem stoletju. V dotedaj še pretežno nedotaknjenih naravnih gozdovih so nastale samotne kmetije. Z razvojem ovčereje in pašništva je prišlo tudi do večjih sprememb rabe zemljišč na škodo gozdov v višjih predelih. Ob prihodu steklarstva, rudarstva in fužinarstva

Tako je te predele severozahodnega dela Pohorja zelo hitro zajela deagrarizacija. Osnovna Pahernikova posest v Vuhredu in Zg. Orlici je nastala že v 17. stoletju. Večji del današnjega posestva pa je nastajal v drugi polovici devetnajstega in v začetku dvajsetega stoletja. Današnji obseg je posestvo dobilo z zadnjim nakupom v Hudem Kotu leta 1920. Prehod obravnavanih gozdov v Pahernikovo posest pomeni

* M. S. inž. gozd., Malgajeva ulica 6, 2360 Radlje ob Dravi

Premena smrekove monokulture (Foto Jurij Diaci)

postopno vračanje v naravnejšo obliko rabe prostora in s tem v stabilnejši naravni sistem.

2 SPLOŠNI PODATKI IN NARAVNE OSNOVE

Pahernikovih gozdov je 553,94 ha in so del gozdne krajine, v katero so še v spodnjem in srednjem delu

Vračanje v naravno strukturo

ohranjene posamezne kmetije. V zgornjem delu pa je ohranjen le še del Samčevih travnikov in pašnikov nekdanj najvišje ležeče (1250 n.v.) samotne kmetije na severnem pobočju Pohorja.

Večji del obravnavanega območja Pohorja gradijo v spodnjem delu metamorfne kamenine (gnajsi, blestniki, filiti), v zgornjem delu pa magmatske (v glavnem tonalit in dacit). Večina Pahernikovih gozdov je na višjih nadmorskih višinah in spadajo v območje gorskega pasu s potezami sredogorsko alpskega področja. Letna količina padavin raste od nižine s 1.100 mm do višjih predelov Pohorja, ko dosežejo vrednosti od 1.400 do 1.500 mm. Večina (60-70%) jih pade v vegetacijski dobi. Na magmatskih in metamorfnih kameninah so se razvila kislja rjava tla, ki so daleč najbolj razširjen talni tip tega področja. Opisana geomorfološka in klimatske razmere so v razvoju vegetacije po ledeni dobi oblikovale tudi naravne gozdne združbe, ki se pojavljajo na področju Pahernikovih gozdov. Njihova površinska prisotnost je naslednja:

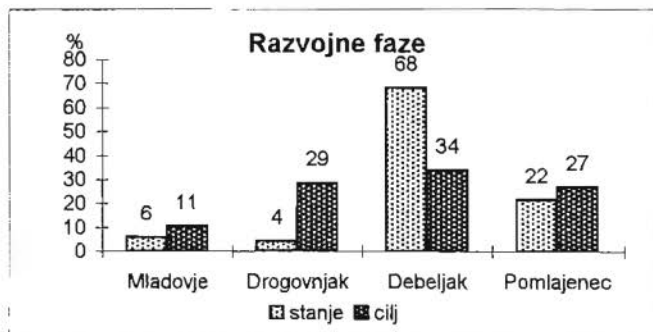
– visokogorski acidofilni bukov gozd	292,70 ha
– jelov gozd s praprotmi	189,81 ha
– bukov gozd z belkasto bekico	26,99 ha
– smrekov gozd z gozdno bekico	19,97 ha
– predalpski bukov gozd z jelko	
na kislji podlagi	11,86 ha
– gozd plemenitih listavcev	9,79 ha
– bukov gozd z rebrenjačo	0,66 ha

Posegi v naravni gozd so zelo spremenili njegovo strukturo. Bukev je bila skoraj povsem izsekana. K sreči so ostali še manjši sonaravni otočki, ki so služili ing. Pahemiku in poznejšim gozdarjem na tem področju kot vodilo pri njihovem delu v gozdu.

zadovoljiva. Razmerje med drevesnimi vrstami na osnovi lesne zaloge je naslednje: smreka 68 %, jelka 11 %, bor 2 %, bukev 17,5 % in ostali listavci 1,5 %. Prisotnost listavcev in jelke v mladovju pa je zelo ugodna in zagotavlja doseganje postavljenih ciljev.

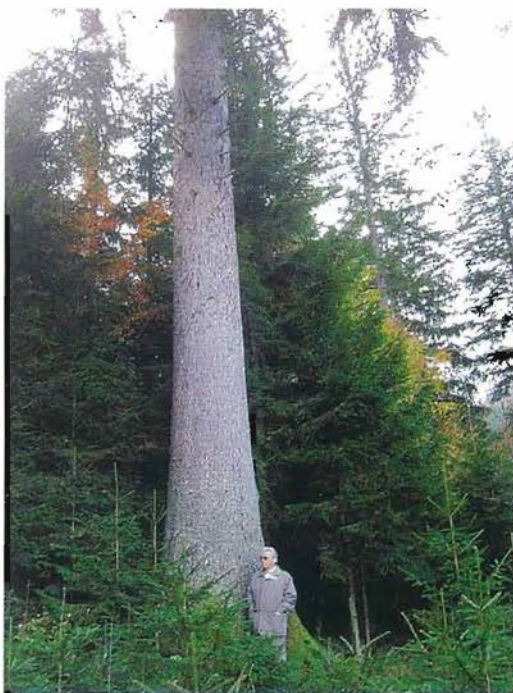
Grafikon 1: Primerjava trenutnega in ciljnega razmerja razvojnih faz v Pahernikovih gozdovih

Lesne zaloge v Pahernikovem gozdu so se v zadnjih 50. letih pomembno povečale. Povprečna lesna zaloga posestva 418 m³/ha je že blizu optimalne vrednosti. Njena struktura glede na zastopanost drevesnih vrst, razvojnih faz in kvalitete drevesnih debel pa še ni

Sedanje razmerje razvojnih faz je še vedno neuravnoteženo. Primerjava med sedanjim stanjem in želenim stanjem je razvidna na grafikonu 1.

Za desetletno obdobje 2004-2013 je načrtovan možen posek 22.270 m³ iglavcev in 4.708 m³ listavcev,

Smreka simbol zdravih rodovitnih gozdnih tal na rastišču jelovega gozda s praprotni. Njene mere so naslednje: višina drevesa 48,2 m in volumen 21,79 m³. Premer njene krošnje znaša 13 m in obrašča dve tretjini debela (Foto: Jurij Diaci)

Kip oblikovan iz pohorskega marmorja in postavljen z namenom označitve ustanovitve fundacije. Avtor akademski kipar Jifi Kočica, Ljubljana

kar pomeni letno $5 \text{ m}^3/\text{ha}$. Načrtovana sečnja dosega 60,2 % prirastka. Zaradi doslednega upoštevanja sposobnosti posameznih osebkov predvidevamo še nadaljnjo rast lesne zaloge.

Odprtost Pahernikovih gozdov je že blizu optimalne vrednosti. Leta 2003 je bilo 22.560 m gozdnih cest, kar predstavlja 40,9 m cest na hektar. Gozdnih vlak je 40.440 m, povprečno pa 73,3 m/ha. Večina spravila lesa se opravi s traktorji. Ročnega spravila je zelo malo, ker se v neugodnih spravljalnih področjih na površini 53 ha opravi spravilo lesa z več bobenskiimi vitli.

3 PAHERNIKOVI GOZDOVI KOT USPEH CELOSTNE NEGE

Strnjeno opisan pregled gozdno gospodarskih osnov Pahernikovega posestva dokazuje njegovo veliko humano vrednoto ob ustanovitvi Pahernikovega sklada. Sedanje stanje in nadaljnji razvoj teh gozdov daje skladu trdne in trajne temelje za dosledno opravljanje vseh funkcij sonaravnega gozda s posebnim poudarkom na njegove žlahtne namene za štipendiranje in raziskave v gozdarstvu.

Gospodarjenje v teh gozdovih na naravni osnovi ima po zaslugi ing. Pahernika že stoletno tradicijo. Zato so napredne ideje slovenskega gozdarstva po drugi svetovni vojni našle tudi na tem področju ugodna tla za uvajanje sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. Poleg rastiščne pestrosti je danes že prisotna velika sestojna raznolikost, ki se še nenehno povečuje. Prisotna so že številna drevesa, ki močno izražajo svoje osebnosti.

Pahernikovi gozdovi dobivajo tudi vedno večjo veljavo zaradi uspešno osvojenega koncepta intenzivnega gospodarjenja na osnovi sproščene tehnike gojenja gozdov (STG). S tem je omogočeno pozitivno usmerjanje sedanjih sestojev, z njihovimi najkvalitetnejšimi osebki, v tako stanje, da bodo lahko kar najbolje korišćene izredno pestre naravne danosti. Sklad dobiva intenzivno negovane sestojce, kar je največje zagotovilo za hkratno proizvodnjo kvalitetnega lesa ob tem, da gozd opravi vse ekološke, varovalne in socialne funkcije optimalno, kakor bi to opravi naravni gozd kot ekosistem.

4 VIRI

SUŠEK, M., 2005. Pahernikovi gozdovi. Biografija rodbine Pahernik. Pahernikov sklad, Radlje